

DALTON: LEF VO

René Berends

Colofon

Dalton: LEF VO is een uitgave van Leonon Progressive Education (Leonon PE), een samenwerkingsverband tussen het lectoraat Vernieuwend Onderwijs van de Academie voor Pedagogiek en Onderwijs van Saxion Hogeschool in Deventer, de Nederlandse Dalton Vereniging en Uitgeverij Leonon Media. De redactie over uitgaven van Leonon PE is in handen van een redactiegroep bestaande uit Elvira van den Hoek (voorzitter Nederlandse Dalton Vereniging), Patrick Sins (lector Vernieuwingsonderwijs Thomas More Hogeschool), René Berends (onderzoekers lectoraat Vernieuwend Onderwijs) en Symen van der Zee (lector Vernieuwend Onderwijs Saxion Hogeschool).

Met hartelijke dank aan alle daltonexperts die bijgedragen hebben aan *Dalton: LEF VO*, in het bijzonder Elvira van den Hoek, Marja Out, Inger de Wit, Paul Hendriks, Vera Otten-Binnerts, Luuck Sanders en Maurice Visser die conceptteksten becommentarieerd hebben. Ook dank aan de medeauteurs van *Dalton: LEF PO*, Vera Otten-Binnerts en Hilde-Marie van Slochteren, die erin toegestemd hebben dat teksten uit het eerste boek opnieuw gebruikt konden worden.

November 2024
© Leonon Progressive Education

Auteur: René Berends
Grafisch ontwerp: Dagelyks Creatieve Communicatie

ISBN: 9789492618825
NUR: 133
BISAC: EDU059000

Behoudens uitzondering door de wet gesteld mag, zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbende(n) op het auteursrecht c.q. de uitgever van deze uitgave door de rechthebbende(n) gemachtigd namens hem (hen) op te treden, niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins, hetgeen ook van toepassing is op de gehele of gedeeltelijke bewerking. De uitgever is met uitsluiting van ieder ander gerechtigd de door derden verschuldigde vergoedingen voor kopiëren, als bedoeld in art. 17 lid 2 Auteurswet 1912 en in het KB van 20 juni 1974 (Stb.351) ex art. 16b, te innen en/of daartoe in en buiten rechte op te treden.

It was assumed that the teacher's duty was to do the work and consequently the whole business of education was regarded from the teacher's standpoint.

Then it never occurred to anyone to look, as it were, under the machine, to drag out the young mechanic or to discover that he was actually equipped with a mind of his own which not only craved exercise, but which could, if given the opportunity, solve the problem of his education far better than we could solve it for him

(Parkhurst, 1926).

To be or not to be
was no question
in my mind about
my future — I was
going to be a teacher.

Aug 2 - 1971

Helen Parkhurst.

Deventer, 2024

Leonon
Progressive Education

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	4	4 Het ontwikkelen van een visie op daltononderwijs	60
Voorwoord	6	4.1 A fearless Human being	63
Leeswijzer	8	4.2 Beschrijvingskader voor de ontwikkeling van een daltonvisie	65
1 Werken op een daltonschool	11	4.3 Visie op de mens	68
1.1 De onderwijspedagogische opdracht van docent en medewerker	15	4.4 Visie op de maatschappij	77
1.2 Vertrouwen en professionele ruimte	18	4.5 Visie op spelen, leren, vormen en ontwikkelen	81
1.3 In gesprek met Yoelle Tas	22	4.6 Visie op de docent en de medewerker	95
1.4 Aan de slag	23	4.7 Visie op de school	100
2 Helen Parkhurst	24	4.8 Dealen met kritiek	104
2.1 Een biografie van Helen Parkhurst	26	4.9 Bouwen aan een eigen professionele daltonidentiteit	107
2.2 Generaal Parkhurst: 'a gutsy women'	32	4.10 In gesprek met Laurens de Groot	108
2.3 Parkhursts Dalton Plan	34	4.11 Aan de slag	110
2.4 Parkhurst en haar Dalton Plan in een bredere context van vernieuwingsonderwijs	40	5 De daltonkernwaarden	111
2.5 In gesprek met Paul Hendriks	44	5.1 Een geschiedenis van de kernwaarden	113
2.6 Aan de slag	45	5.2 Vrijheid en verantwoordelijkheid	118
3 Het Dalton Plan in Nederland	46	5.3 Zelfstandigheid	125
3.1 Een Nederlandse versie van het Dalton Plan	48	5.4 Samenwerken	131
3.2 De Nederlandse Dalton Vereniging	52	5.5 Reflectie	143
3.3 In gesprek met Elvira van den Hoek	57	5.6 Effectiviteit	153
3.4 Aan de slag	59	5.7 Ontwikkelingslijnen van daltoncompetenties voor leerlingen	157
		5.8 De doelen van breed, persoonsvormend daltononderwijs	162
		5.9 In gesprek met Symen van der Zee	166
		5.10 Aan de slag	168

6 De mensen die vormgeven aan dalton	169	10 A Way of living	271
6.1 Het kind achter de leerling	171	10.1 Dalton 'zijn'	273
6.2 De docenten en medewerkers	178	10.2 Daltonopvoeding zonder grenzen	276
6.3 De ouders /verzorgers	184	10.3 Dalton over de grenzen	279
6.4 In gesprek met de daltonconciërge	188	10.4 Dalton van 0 tot 18 jaar	281
6.5 Aan de slag	190	10.5 Het toekomstperspectief van het Dalton Plan	282
7 Dalton ontwerpen	191	10.6 In gesprek met Maurice Visser	285
7.1 Daltonontwerpprincipes	193	10.7 Aan de slag	286
7.2 In gesprek met Vera Otten-Binnerts	199	Trefwoordenregister	287
7.3 Aan de slag	201	Literatuur	288
8 De organisatie	202	Noten	288
8.1 De organisatie van daltoninnovatie op school	204	Illustratieverantwoording	288
8.2 De organisatie van het daltononderwijs	214		
8.3 De klassenorganisatie	231		
8.4 In gesprek met Har Linssen	234		
8.5 Aan de slag	236		
9 Het curriculum op een daltonschool	237		
9.1 Curriculumtheorie	240		
9.2 Bouwstenen voor een daltoncurriculum	247		
9.3 Mentorlessen en leerlingcoaches	264		
9.4 Daltonuren, studie-uren en keuzewerktijd	267		
9.5 In gesprek met Martin Stadler	269		
9.6 Aan de slag	270		

Voorwoord

The Dalton Plan, back to the future.

Daltononderwijs is een vorm van traditioneel vernieuwingsonderwijs. In moderne bewoordingen staat het voor breed, pedagogisch georiënteerd, persoonsvormend onderwijs. De daltonschool functioneert daarvoor als een gemeenschap. Het is een oefenplaats voor het leven zelf, waar leerlingen de kennis, vaardigheden en attitudes verwerven, die ze voor een gelukkig, democratisch en ondernemend leven nodig hebben, in een wereld die een appel op hen doet. Wat onderwijs daarvoor specifiek 'dalton' maakt, is het thema van dit boek.

Docenten en medewerkers die op daltonscholen zulk onderwijs realiseren, leren van en met elkaar en halen samen inspiratie uit het gedachtegoed van de Amerikaanse reformpedagoge Helen Parkhurst (1886-1973), de grondlegster van het daltononderwijs. Zij stelde dat er veel mis was aan het onderwijs in haar tijd en ontwikkelde ideeën om dat onderwijs te revitaliseren. Die ideeën noemde Parkhurst het Dalton Laboratory Plan. Hoewel Parkhursts gedachtegoed inmiddels zo'n honderd jaar oud is, bieden haar ideeën nog steeds uitgangspunten voor prachtig en inspirerend onderwijs.

Parkhursts ideeën zijn niet bedoeld als een methodiek, die strikt gevolgd moet worden. In essentie gaat het daar juist niet om. Ze verwacht dat docenten geen 'volgers' zijn, maar zelf nadenken en daltonideeën adapteren naar de eigen tijd, de eigen leerlingen en de eigen omstandigheden. Het gaat haar niet om dalton 'doen', maar om een vorm van dalton 'zijn'. Dalton is voor Parkhurst 'a way of life'.

Dalton als 'a way of life' voor docenten en medewerkers is precies waar *Dalton: LEF VO* aan hoopt bij te dragen. In dit boek staat de vraag centraal wat onderwijspedagogie tot dalton-onderwijspedagogie¹ maakt. En met het beantwoorden van die vraag worden ook vervolgvragen beantwoord: wat maakt een school tot een goede daltonschool? Wat maakt een docent en medewerker tot een goede daltondocent en -medewerker? Het vinden van antwoorden op deze vragen, is iets waar teams zelf op 'aan' moeten gaan. Daltononderwijs vereist persoonlijke stellingnames van docenten en medewerkers, zowel individueel als samen in teamverband.

Het boek wil beginnende docenten en medewerkers informeren over het gedachtegoed van Parkhurst, zodat vervolgens met collega's er een eigen vorm aan gegeven kan worden. Zo hebben docenten dat in het daltononderwijs wereldwijd de afgelopen 100 jaar gedaan, zo ligt die opdracht er ook voor docenten en medewerkers van nu en in de toekomst.

Het uitvoering geven aan die opdracht, vraagt om kennis te nemen van wat dalton 'is': waar het vandaan komt, wie het bedacht heeft en waarom het is ontwikkeld. Dat helpt om een eigen daltonvisie te ontwikkelen. *Dalton: LEF VO* geeft daarvoor input. Het boek biedt de nodige theorie, maar ook voorbeelden, die kunnen helpen bij de vertaalslag van de theorie naar de eigen praktijk. Vaak zijn de voorbeelden opgetekend uit gesprekken met docenten en medewerkers, maar er zijn ook teksten gebruikt van de huidige daltonvo-scholen.

Ook meer ervaren docenten en medewerkers hebben baat bij het boek. Dalton is voortdurend in ontwikkeling. Telkens weer doemen nieuwe vragen op en doen zich problemen voor, die om 'dalton'-antwoorden en -oplossingen vragen: hoe kan de daltonpraktijk verbeterd worden? Wat kan er geleerd worden van collega's? Hoe kun je als team samen met leerlingen en ouders een schoolgemeenschap zijn? Hoe kun je een eigen experimentele praktijk voor jouw vak- of vormingsgebied opzetten? Hoe richt je het mentoraat, de coaching of het decanaat op school op een daltonmanier in? En vooral, hoe moet je je samen, vanuit het daltongedachtegoed, verhouden tot de waan van de dag? *Dalton: LEF VO* biedt achtergronden, antwoorden en voorbeelden, ook voor meer ervaren docenten en medewerkers.

Tot slot biedt het boek voor de schoolleiding, voor daltoncoördinatoren en leden van daltonwerkgroepen niet alleen handvatten voor het ontsteken van het 'daltonvuurtje', maar wordt ook beschreven hoe dat vuurtje brandend gehouden kan worden. Het is belangrijk om in beweging te blijven, om iedereen mee te krijgen en om je telkens weer af te vragen hoe je stappen kunt zetten en beter kunt worden in wat je samen nastreeft. Het steeds weer geven van impulsen en suggesties aan collega's en teams is daarbij wenselijk.

De Nederlandse Dalton Vereniging (NDV) gunt elke leerling daltononderwijs. Dat motto koos de vereniging in 2008 niet om 'zieltjes te winnen'. De vereniging vindt wel dat daltononderwijs iedere leerling kansen biedt om zich optimaal te ontwikkelen. Leerlingen krijgen er de ruimte en de mogelijkheden om zichzelf te ontdekken en te ontplooien en zich te ontwikkelen tot actieve en verantwoordelijke burgers, zodat leerlingen – eenmaal volwassen – deel uit gaan maken van en bij kunnen dragen aan de samenleving. Daarom krijgen leerlingen in het daltononderwijs de tijd en de ruimte om keuzes te maken en om gewenste talenten te ontwikkelen en leren ze zich

tot zichzelf te verhouden, tot de ander en de wereld. Die persoonsvorming vindt plaats met anderen én door anderen én in de wereld. Daltononderwijspedagogie gaat er daarom om hoe de school eraan bij kan dragen dat leerlingen leren inzien wie zij zelf zijn en wat ze zijn, maar ook hóe ze zijn en hoe ze 'goed' kunnen zijn. Door kennis en vaardigheden te verwerven om verantwoordelijkheid te dragen voor jezelf, je werk, de ander en de wereld kan de mens impact hebben.

Het daltononderwijs is de afgelopen decennia in Nederland sterk gegroeid. Inmiddels krijgen meer dan 100.000 leerlingen op zo'n 400 kindcentra en scholen voor primair en voortgezet onderwijs daltononderwijs. Die groei is er niet alleen in omvang. Daltondocenten en -medewerkers zijn ook inhoudelijk gegroeid. Steeds explicieter wordt aan de oproep van Helen Parkhurst voldaan om het gedachtegoed door te ontwikkelen. Er zijn over de afgelopen jaren en over de volle breedte van het daltononderwijs tal van vernieuwingen op te tekenen.

Zoals het boek *Dalton: LEF PO* daarvan een overzicht geeft voor het daltononderwijs aan leerlingen van 0 tot en met 12 jaar, zo schetst *Dalton: LEF VO* een beeld van die ontwikkelingen in het voortgezet daltononderwijs.

Dalton vormgeven is dus 'werk in uitvoering'. De auteur hoopt dat *Dalton: LEF VO* daarvoor een inspiratiebron zal zijn en dat het boek eraan bij zal dragen dat dalton voor docenten en medewerkers in het voortgezet onderwijs 'a way of life' wordt.

Leeswijzer

Dalton: LEF VO is een boek dat 'daltonianen' wil informeren.

Beginnende daltondocenten en -medewerkers worden in het boek ingeleid in het gedachtegoed. Er komen antwoorden op een aantal basale vragen, zoals: wie heeft het bedacht? Wat waren de voornemens en ideeën? Wat is de 'why' van het Dalton Plan? Beginnende daltondocenten en -medewerkers vinden in het boek ook ideeën over wat dalton voor hen kan betekenen; wat het van hen vraagt en waar ze kunnen beginnen om hun werk op een daltonwijze in te richten. Bij die zoektocht zullen beginnende daltonianen overigens ook bij collega's te rade kunnen en misschien wel moeten gaan.

Het zal in het boek duidelijk worden dat die zoektocht elk jaar op school een vervolg zal krijgen. Er doen zich steeds weer nieuwe vragen voor. Werken op een daltonschool betekent namelijk dat je je gedurende je hele carrière als daltoniaan ontwikkelt. *Dalton: LEF VO* biedt daarom ook input voor zittende docenten en medewerkers. De afgelopen tijd is bij archiefonderzoek veel nieuwe informatie boven tafel gekomen over de 'roots' van het daltononderwijs. *Dalton: LEF VO* biedt daarover ook voor ervaren daltonianen nieuwe inzichten. Tegelijkertijd heeft het voortgezet daltononderwijs zich stormachtig ontwikkeld; soms omdat gereageerd moest worden op de 'waan van de dag'; soms ook omdat nieuwe inzichten uit experimenten van collega's van andere scholen, waardevol zijn om toe te passen. De vereniging als geheel, maar ook de regio Dalton-VO is een lerende organisatie, waar collega's proberen om van en met elkaar te leren. Voor *Dalton: LEF VO* zijn veel van de ideeën en ervaringen die daarbij gedeeld zijn, verzameld en beschreven.

Dalton: LEF VO streeft nog een derde doel na. Het experimenteren in de praktijk is een wezenskenmerk van daltononderwijs. Aanvankelijk enthousiasme bij zulke experimenten leidt echter regelmatig tot teleurstellingen en ook geldt dat lang niet alle veranderingen tot verbeteringen leiden. In het boek worden daarom ook ideeën besproken hoe een daltoncoördinator, daltonwerkgroep en/of de schoolleiding het proces van het verder daltoniseren van de school kan ondersteunen en aansturen.

Dalton: LEF VO is geen opleidingsboek met opdrachten en toetsen. Het is wel een boek dat gebruikt kan worden in daltonopleidingen. Aan het eind van elk hoofdstuk worden vragen ter overweging gesteld en discussiepunten aangegeven. Die kunnen gebruik worden bij het zelfstandig verwerken van de inhoud, maar ook als input dienen voor discussies in teams of tijdens scholingsbijeenkomsten.

Het is geen boek dat bedoeld is om van kافت tot kافت te lezen. Daarvoor is het te omvangrijk. Bovendien is de doelgroep van lezers en gebruikers daarvoor te verschillend: van beginnend tot gevorderd daltoniaan; van student, docent of medewerker tot daltoncoördinator, teamleider of tot rector.

Voor al die lezers en gebruikers is het handig om kennis te nemen van de opbouw, zodat er snel en efficiënt gebruik van gemaakt kan worden.

Het boek telt tien hoofdstukken.

In hoofdstuk 1 staat allereerst een 'taak' centraal; niet die van leerlingen, maar die van docenten en medewerkers. Van hen wordt binnen het daltononderwijs gevraagd om bewust bekwaam te handelen. Er wordt van hen verwacht dat ze door het ontwikkelen van een (eigen) daltonvisie steeds beter in staat zijn om aan te geven wat dalton voor hen betekent en waar het in hun dagelijks handelen zichtbaar is. Daarin ligt de onderwijspedagogische opdracht van docenten en medewerkers op een daltonschool.

Hoofdstuk 2 informeert de lezer over de 'roots' van het daltononderwijs: wie was Parkhurst? Wat waren haar ideeën en hoe verspreidde het daltononderwijs zich over de wereld?

In hoofdstuk 3 wordt gefocust op de vraag hoe het daltononderwijs zich in Nederland ontwikkeld heeft tot wat het nu is en hoe het nu georganiseerd wordt.

Om bewust bekwaam te kunnen handelen, is het nodig om een (eigen) visie op daltononderwijs te ontwikkelen. Daarvoor wordt in hoofdstuk 4 het model van de 'visiebloem' gepresenteerd. Parkhursts eigen ideeën worden met dit model in kaart gebracht, waarna docenten en medewerkers ermee hun eigen visie ontwikkelen.

Binnen de Nederlandse Dalton Vereniging gelden vijf daltonkernwaarden. Die kernwaarden volgen uit de visie die in hoofdstuk 4 beschreven is, maar bieden ook een pedagogisch, didactisch en organisatorisch instrumentarium voor de daltonpraktijk. Deze kernwaarden staan in hoofdstuk 5 centraal.

In hoofdstuk 6 wordt vervolgens stilgestaan bij de daltononderwijspraktijk, met aandacht voor de 'pedagogische driehoek'. Beschreven wordt wat er binnen het daltononderwijs verlangd en gevraagd wordt van de leerling, de docent en de medewerkers en de ouders.

Hoofdstuk 7 is vervolgens een hoofdstuk waar de vertaalslag gemaakt wordt vanuit de daltononderwijsvisie naar de daltononderwijspraktijk. Er wordt in dit hoofdstuk een aantal daltonontwerpprincipes beschreven die gaan helpen om die vertaalslag te maken.

Hoofdstuk 8 biedt een bespreking van de organisatie van het daltononderwijs. Het gaat hierbij met name om de organisatie van daltoninnovatie, de schoolorganisatie, als ook de organisatie van het onderwijs van de docent in de eigen klas.

In hoofdstuk 9 wordt stilgestaan bij het curriculum. De vraag staat centraal hoe een 'daltoncurriculum' er uitziet. Er wordt beschreven, hoe docenten eigen vaklessen, integrerende thema's en projecten, als ook mentorlessen en studie-en daltonuren kunnen daltoniseren.

Tot slot, kijken we in hoofdstuk 10 als het ware over de grenzen van het onderwijs en de tijd heen. Is dalton een soort grondhouding die ook buiten het onderwijs geldt? Wat vraagt dalton van de opvoeding thuis? En wat voor toekomst heeft daltononderwijs? Bij het doorgeven van dalton aan nieuwe generaties en het toepassen van het gedachtegoed buiten de school gaat het vooral om dalton 'zijn' in plaats van om dalton 'doen'.

Elk hoofdstuk kent een vaste opbouw. Ze beginnen steeds met een 'wordle' met de belangrijkste begrippen uit het hoofdstuk. Elk hoofdstuk begint ook met een samenvatting. Daarna volgt steeds een 'verwondering' en een inleiding op de inhoud. Elk hoofdstuk heeft ook een vaste afsluiting, met een gesprek en met de rubriek 'aan de slag'. Het gesprek wordt steeds gevoerd met iemand uit de daltonwereld die een eigen kijk te bieden heeft op thema's uit het hoofdstuk. De rubriek 'aan de slag' biedt steeds een aantal citaten, vragen en opdrachten, die gebruikt kunnen worden om op het hoofdstuk te reflecteren en om feiten en argumenten te verzamelen waarmee eigen meningen gevormd kunnen worden.

De hoofdstukken zijn zelf weer opgedeeld in een aantal paragrafen. Elke paragraaf begint na een korte inleiding. In de paragrafen is basisstof en verdieping gescheiden. De verdiepingstof wordt dalton^{plus} genoemd. Deze verdiepende teksten worden steeds verzameld achter in de paragrafen, waardoor beginnende docenten en medewerkers de belangrijkste informatie in het begin van de paragrafen kunnen lezen. In de dalton^{plus}-teksten wordt soms behoorlijk diep gegraven. Beginnende daltonianen kunnen daardoor overvoerd worden met informatie en dat is uiteraard niet de bedoeling. Als je je oriënteert op dalton, sla de verdiepende teksten dan in eerste instantie gerust over. Wellicht zijn die in een latere fase wel relevant.

Bij de boeken *Dalton: LEF PO* en *Dalton: LEF VO* is een website in gebruik: focusopdalton.nl. Regelmatig wordt in dit boek verwezen naar deze website met verdiepende artikelen. De website zal up-to-date gehouden worden. Regelmatig zal ook na het verschijnen van het boek aanvullende artikelen geplaatst worden.

Op de website zijn ook de literatuurlijst en het notenapparaat van het boek terug te vinden.

Verspreid door het boek zijn verschillende quotes te vinden. De Engelse citaten in die quotes zijn niet vertaald, citaten in de lopende teksten wel. Dat is gedaan om de leesbaarheid van de tekst te vergroten. Er zijn namelijk nogal wat Engelse citaten gebruikt. Van de vertaalde citaten in de lopende tekst, zijn in het notenapparaat de originele Engelse citaten en bronnen terug te vinden.

In de hoofdstukken zijn tal van voorbeelden als goede of mooie 'doorkijkjes in de daltonpraktijk' opgenomen. Tijdens het schrijfproces zijn diverse dalton vo-scholen bezocht en zijn voorbeelden verzameld van de websites van de daltonscholen. De doorkijkjes zijn bedoeld als voorbeelden van goed daltononderwijs, niet als beschrijvingen van de specifieke scholen. Soms zijn de voorbeelden geanonimiseerd, soms worden de namen van de scholen wel genoemd. Op focusopdalton.nl wordt een overzicht van de websites van de scholen die gebruikt zijn, gegeven. Daar is ook een overzicht te vinden met links naar video's, waarin de betreffende scholen zich presenteren.

Tot slot, wat taalkundige overwegingen die bij het schrijven van *Dalton: LEF VO* hebben gespeeld. Er is gekozen om het Dalton Plan met hoofdletters te schrijven (zoals dat in het Engels hoort). Wordt er in het algemeen over daltondocenten en daltononderwijs gesproken, dan schrijven we dat volgens de regels van het Groene Boekje met kleine letters.

We kiezen ervoor om over 'leerlingen' te schrijven en bijna niet over 'kinderen'. Dat is in het voortgezet onderwijs gebruikelijk. Veel (oudere) leerlingen zijn ook niet echt meer een kind, eerder een adolescent of jongvolwassene. Daarentegen vinden we wel dat een 'kind' meer is dan een 'leerling'. Waar dat nadrukkelijk bedoeld wordt, schrijven we daarom soms toch wel 'kind' of 'kinderen'.

Verder is er geprobeerd om inclusief te schrijven, maar willen we het lelijke hij/zij/hun voorkomen. En eerlijk gezegd denken we dat niemand zich echt door hij/zij/hun aangesproken voelt. Daarom deze disclaimer: Waar in dit boek gesproken wordt over 'hij' en 'zijn', kan ook 'zij' en 'haar' en 'hun' en 'hen' gelezen worden.

Hoofdstuk 1 Werken op een Daltonschool

Inleiding

1.1 De onderwijspedagogische opdracht van docent en medewerker

1.2 Vertrouwen en professionele ruimte

1.3 In gesprek met Yoelle Tas

1.4 Aan de slag

Zelfportret met zeven vingers

Bors (2015) beschrijft hoe prof. Van den Berg tijdens het begin van een college het 'zelfportret met zeven vingers' laat zien, dat Marc Chagall in 1912-'13 maakte. Chagall verwijst met dit schilderij naar de kleurrijke Jiddische volksuitdrukking 'Mit alle zibn finger' (met alle zeven vingers), wat 'zo snel en zo hard mogelijk werken' betekent. Vandaar de extra vingers! Het beeld vertelt hoezeer de schilder betrokken was op zijn vak. In zijn college maakt Van den Berg de vergelijking met docenten en leidinggevenden in het onderwijs. Ook zij hebben in figuurlijke zin twee keer zeven vingers. Het college van Van den Berg gaat over roeping en betrokkenheid. Hij verwijst daarin naar onderzoek, dat laat zien dat het eigen is aan docenten om te streven naar perfectie. Veel van hun overwegingen gaan over zaken als: 'Heb ik wel genoeg tijd om het goed te doen?'

Alles op een rij

Als docenten en medewerkers op een daltonschool gaan werken, proberen ze los te komen van routines en vooringenomen concepties over onderwijs, zodat ze vorm kunnen geven aan een eigen experimentele daltonpraktijk. Van hen wordt gevraagd bewust bekwaam te handelen om daarbij het goede zo goed mogelijk te doen. Daarin ligt hun onderwijspedagogische opdracht.

Wat daarbij 'het goede' is, wordt bepaald door de daltonvisie van de docent en medewerker en die van het schoolteam gezamenlijk. In die daltonvisie is aandacht voor het belang van de samenleving en dus voor de vraag wat leerlingen nodig hebben om een proactieve deelnemer in de maatschappij te worden, maar ook voor

het persoonlijk belang van de leerling, wat hij nodig heeft om als het ware zichzelf te realiseren.

Om vorm te geven aan die onderwijspedagogische opdracht ontwikkelen alle docenten en medewerkers individueel en samen een eigen experimentele praktijk en daar is vertrouwen voor nodig als basis voor het handelen op school. Het vraagt ook om professionele ruimte, zodat iedereen zich vrij voelt, als eigenstandige, autonome professional om het onderwijs af te stemmen op leerlingen en de omstandigheden. De docent houdt zo zelf de regie over zijn eigen onderwijs en het overige personeel over hun eigen werk.

Inleiding

In de zomer van 1904 wist Helen Parkhurst dat ze het nieuwe schooljaar les zou gaan geven. Ze had een baan aanvaard op een schooltje op het platteland van Wisconsin. Net afgestudeerd van 'high school' geniet ze die zomer met volle teugen van de zomervakantie. Toch kwamen regelmatig de vragen boven hoe ze het schooljaar aan zou pakken, wat ze tegen zou gaan komen en hoe ze het jaar zou beginnen.

Voor docenten en medewerkers die op een daltonschool beginnen of net zijn begonnen, zal dit bekend voorkomen. Ook zij zullen vragen hebben als: waar moet ik straks zijn? Wat wordt mijn lokaal? Hoe ziet mijn rooster eruit? Welke groepen zal ik krijgen? Wie worden mijn collega's en hoe ga ik het aanpakken? Daarom is het handig om informatie voor docenten bij elkaar te zetten, zoals ze dat bijvoorbeeld op Wolfert Dalton doen.

*Consciously, we teach what we know;
unconsciously, we teach who we are
(D. Hamachek, 1999).*

We moeten realistisch zijn: zoals leerlingen vaak voor een school kiezen, omdat het gewoon een leuke school lijkt en ze niet principieel voor 'dalton' kiezen, zo geldt dat meestal ook voor docenten en medewerkers. Je bent wiskunde-docent of biologiedocent en solliciteert om het vak waarvoor je gestudeerd hebt, te gaan geven en dan is het vaak toeval dat je op een daltonschool terechtkomt. De keuze om op een daltonschool te gaan werken, wordt meestal niet

Under the Dalton Plan the teacher's principal job is to instruct or teach by answering the questions asked by individual children or by groups of children. She does not attempt to throw information into their minds as one shovels coal into a furnace, but rather studies their needs to discover what she can do and what she should know in order to help their research. She might indeed be described as a hostess who attends to the wants of her pupil-guests, living with them in a joyous, dignified way (Parkhurst, 1926).

Informatie voor docenten

Mobieltje? In de kluis!

Tijdens de lessen ligt je mobiele telefoon in je kluisje. Je hebt deze dus niet bij je in het lokaal. Heb je 'in loch bij je' Dan neemt de docent 'in en kun je deze was na 14.30 uur lop donderdag na 14.30 uur l ophalen bij de administratie.

Zijn er uitzonderlijke omstandigheden waaraan je toch een telefoon bij je hebt, bespreek dit dan met je coach.

Eten, snoepen en drinken

Aanpak en pauzesmoment met verduurzaming van school. Om te zorgen dat er voldoende ruimte is voor de leerlingen.

Huiswerk na vakantie

Geen toetsen/ tentamens afnemen op de eerste twee dagen na de vakantie. Voor de eerste dag na de vakantie ook geen huiswerk.

Daltononderwijs

De daltonkernwaarden komen terug in elke les:

- Verantwoordelijkheid
- Samenwerken
- Zakelijkheid
- Reflectie
- Effectiviteit

Leren met Lef

Bij Wolfert Dalton draait het om 'zijn wie je bent' en 'worden wat je wilt'. Ruimte voor maatwerk, creatieve experimenten, lesmateriaal op maat en een persoonlijk ontwikkelingsplan.

INFORMATIE DOCENTEN

Wolfert Dalton 2023 -2024

Leering verwijderen? Aanvinken in Magister

Leering haalt bij de verzamelaarformulier en vult dit in. Leering blijft de rest van het lesuur daar zitten.

De leering komt terug op het eind van het lesuur, je bespreekt het formulier, legt eventueel een sanctie op. Je herstelt de werkkommissie met de leerling.

Niemer altijd telefonisch contact op met ouders na een verwijdering. Kort na notitie hiervan in Magister zetten.

Pauzeren

Leerlingen pauzeren in de aula, in de hal van de school of buiten op het schoolplein. Leerlingen uit klas 1 en 2 verlaten niet het terrein tijdens pauze of een tussenuur.

Medewerkers pauzeren in de personeelskamer. Hier mogen geen leerlingen binnenkomen.

Te laat komen

Leering te laat? Briefje halen bij de administratie. Niet binnenlaten zonder briefje.

Medewerker te laat? Bel met je teamleider om dit door te geven.

Peppels

Elektronische leeromgeving waarin lesmateriaal, leerling-begeleiding en LOB een plek hebben.

Weektaken en toetsen worden voor aanvang van een onderwijsperiode in Peppels geplaatst.

www.peppels.net

Vragen? Stel ze aan Saskia Vingerling via SVI@wolfert.nl.

Lestijden

Lestijden	Lestijden (verkort)
Lesuur 1 08:15 - 09:00 uur	08:15 - 08:50 uur
Lesuur 2 09:00 - 09:45 uur	08:50 - 09:25 uur
Lesuur 3 09:45 - 10:30 uur	09:25 - 10:00 uur
Lesuur 4 11:00 - 11:45 uur	10:30 - 11:05 uur
Lesuur 5 11:45 - 12:30 uur	11:05 - 11:40 uur
Lesuur 6 12:30 - 13:15 uur	11:40 - 12:15 uur
Lesuur 7 13:45 - 14:30 uur	12:45 - 13:20 uur
Lesuur 8 14:30 - 15:15 uur	13:20 - 13:55 uur
Lesuur 9 15:15 - 16:00 uur	13:55 - 14:30 uur
Lesuur 10 16:00 - 16:45 uur	14:30 - 15:05 uur

Daltonuren

Leerlingen kunnen kiezen aan welk vak ze werken of deelnemen aan masterclasses. Inschrijven gebeurt een week van tevoren via Magister. Een docent kan dit ook doen.

Contact met ouders

De coach is de eerste contactpersoon voor ouders bij vragen en problemen.

Vakantietoetsen kunnen afgevoerd worden met ouders.

Overheidszaken kun je aanvragen in het logboekje van de leerling in Magister.

Schoolleiding

Directie:
Marjijn van den Dool
MDD@wolfert.nl

Teamleider onderbouw:
Wendy Nichelmann
WBE@wolfert.nl

Teamleider bovenbouw:
Daniël Porras Prado
DPO@wolfert.nl

Dit verwachten we van elkaar

1. Ik leg mijn mobiele telefoon in mijn kluis voordat de les begint.
2. Ik ben op tijd in de les.
3. Ik leg de juiste spullen klaar en doe mijn jas uit voordat de les begint.
4. Ik houd me aan de deadlines.
5. Ik gedraag me vriendelijk en verantwoordelijk.

Inhaaltoetsen

Centraal inhaalmonet op donderdaamiddag op het 8e en 9e lesuur, wordt bemand door Elkhatri Deroche (EDE). Leering inschrijven in bestand Inhaaltoetsen 2023-2024 op Drive. Zelf inhaaltoets = uitwerkpapier in enveloppe stoppen. Voorblad op plakken en invullen. Woensdag vóór 12:00 uur in inhaalpostvak doen.

Magister

Invoeren van cijfers gebeurt in Magister. Resultaatkolommen zijn al aangemaakt. Wijziging nodig onderbouw? Mail Jacqueline Roest via JRS@wolfert.nl. Wijziging nodig bovenbouw? Mail examenbureau wdexamen@wolfert.nl.

Logboekitem aanvragen bij bijzondere gebeurtenis.

Mailen met klas/lesgroep

Een klas en lesgroep heeft een eigen mailadres: Voor bijvoorbeeld klas 2H4 gebruik je wd2H4@wolfert.nl.

Voor clustergroepen gebruik je de naam van je clustergroep (zie Zermelo voor exacte naam). Voor bijvoorbeeld lesgroep 4Hensla 2 gebruik je wd4Hensla2@wolfert.nl.

Wolfert Dalton

Registraar: Jansje van der Meer
010 8928300
wdf@wolfert.nl
www.wolfert.nl/docenten

ICT

ICT-problemen melden via Martin Boelsen (MBA): wderrisdesk@wolfert.nl

Kopiëren en repro

Zelf kopiëren kan op de apparaten in de personeelskamer en mediahoek. Inloggen met je personeelspas of met je netwerklogin.

Grote klussen aanleveren via wrepwd@wolfert.nl. 4 werkdagen van tevoren sturen. Ligt daarna klaar om opgehaald te worden op de administratie.

Mentor & coach

Elke klas heeft twee coaches. Een van hen verzorgt ook de mentories. In de mentories vinden klassikale activiteiten plaats zoals groepsvorming en LOB.

De coach is het aanspreekpunt voor leerlingen, docenten, ouders en teamleider.

Leefregels Leeringstatuut Wegwijzer

Pauzesurveillance

Indeling via pauzesurveillancerooster. Betroft steeds de laatste 20 minuten van de pauze.

Toezicht houden op leerlingen, zorgen dat de pauze ordelijk verloopt en dat de pauzeplekken netjes worden achtergelaten.

Ondersteuning

De ondersteuningcoördinator is Dorine Dellevoet (DDV).

Het ondersteuningsteam bestaat uit een begeleider passend onderwijs, een dyslexie coach, en een schoolpsycholoog.

Roosterzaken

Roosters worden gemaakt door Tamara Reurdsdag (TRE), bereikbaar via wdroosters@wolfert.nl.

Rooster worden gepubliceerd in Magister en Zermelo. Magister is leidend.

Placemat met informatie voor docenten over afspraken op school.

ingegeven omdat je al helemaal 'into the dalton' bent. Dat kan natuurlijk wel, maar vaak is dat niet zo en het hoeft ook niet zo te zijn. Voorafgaand aan je sollicitatiegesprek heb je misschien nog even gegoogeld op de term 'dalton'. En 'dalton' zal op de lerarenopleiding wel voorbijgekomen zijn, maar vaak zullen docenten en medewerkers zich pas bij hun sollicitatie echt afvragen wat 'dalton' is, wat 'dalton' voor hen zal betekenen en hoe ze hun vak of hun werk op een 'daltonmanier' zullen invullen.

Mensen die al het nodige over dalton weten, zullen natuurlijk meteen vanuit hun daltonvisie aan de slag willen gaan, maar het is verstandig dat beginnende docenten of medewerkers die nog weinig ervaring met dalton hebben, op school eerst maar eens hun weg proberen te vinden. Er wordt op school van niemand verwacht dat ze vanaf dag één een bewust bekwame daltoniaan zijn. Dat is geheel in de stijl van Parkhurst zelf. Zij was een pragmatische, geen theoreticus. Ze heeft het Dalton Plan in en door de praktijk

ontwikkeld en dat is ook min of meer wat beginnende docenten en medewerkers voorligt. Probeer al werkend je het gedachtegoed eigen te maken.

Dat betekent dat beginnende docenten en medewerkers de tijd moeten krijgen en moeten nemen om eerst aan de slag te gaan. Op de meeste dalton vo-scholen volgen nieuwe collega's wel een 'inductieprogramma'. Ze worden opgevangen en meegenomen in de gang van zaken op school. Het is ook heel wat. Als nieuwe docent moet je vakdeskundige zijn. Je moet je vak verstaan en dus inhoudelijk weten waarover je het hebt; je moet didacticus zijn (je vak voor het voetlicht brengen, werkvormen gebruiken, een verhaal kunnen vertellen waar leerlingen op 'aan' gaan); je moet een (leer)psycholoog zijn en weten hoe pubers leren. Er wordt van je gevraagd een pedagoog te zijn en er wordt van je verlangd mens te zijn en te handelen vanuit authenticiteit, je eigen levenservaring, context en identiteit. Bij zo'n inductieprogramma word je ook meegenomen in de ideeën over daltononderwijs en wat dat kan betekenen voor je lespraktijk. Je hebt echt tijd en ruimte nodig om je dalton eigen te maken, maar dan ontstaat vanzelf meer nieuwsgierigheid naar hoe collega's werken, waarom dat voor hen 'dalton' is en wat je daarvan kan leren. Zo zal ook de behoefte ontstaan om meer samenhang aan te brengen in je eigen denken en handelen.

Een van de essenties van dalton is het voortdurend pendelen tussen theorie en praktijk, tussen de 'why', 'how' en 'what'. Of je daarbij de academische volgorde van theorie naar praktijk volgt, of een meer pragmatische benadering hanteert, maakt niet zoveel uit.

In dit hoofdstuk staan we stil bij wat het betekent om op een daltonschool te werken. Het grondidee is dat docenten en medewerkers vooral zelf vormgeven aan daltononderwijs. In *Dalton: LEF VO* is dat de onderwijspedagogische opdracht van docenten en medewerkers. En omdat het werken aan 'een taak' een eigen uitingsvorm van daltononderwijs is – zo hebben leerlingen daltontaken –, zo zou je kunnen zeggen dat de onderwijspedagogische opdracht

van docenten en medewerkers hun 'daltontaak' betreft. Het vormgeven aan daltononderwijs, waaruit die onderwijspedagogische opdracht bestaat, betekent dat docenten en medewerkers samen aan het realiseren van onderwijs werken, dat steeds meer vanuit eigen ideeën, vanuit een eigen daltonvisie vorm krijgt.

In paragraaf 1 wordt nader ingegaan op de onderwijspedagogische opdracht. Het idee daarbij is dat docenten en medewerkers 'bewust bekwaam' leren handelen, wat betekent dat ze dalton in praktijk leren brengen en dat ze ook leren om uit te leggen waarom dat wat ze doen 'dalton' is. Uit onderzoek (De Haan, 2015) weten we dat daltonverbetering vooral geïnitieerd wordt door op schoolniveau doelen te stellen en dat daltonscholen, tot voor kort, nauwelijks oog hadden voor de ontwikkeling van individuele docenten tot daltondocenten. Dat willen we met dit boek veranderen. Docenten en medewerkers zijn de basis, ook voor daltonontwikkeling. Daarom wordt er in *Dalton: LEF VO* van uitgegaan dat iedereen de onderwijspedagogische opdracht heeft om 'bewust bekwaam', dat wil zeggen, 'op z'n daltons' te handelen.

Om daarin professioneel te kunnen groeien, is voor iedereen op een daltonschool vertrouwen nodig en ruimte om te experimenteren. Daarover gaat paragraaf 2.

Bij dit proces van experimenteren en groeien in je professie staan individuele docenten en medewerkers niet alleen. Het uitvoeren van de onderwijspedagogische opdracht om onderwijs te geven 'op z'n daltons' doen schoolteams (docenten en niet-onderwijzend personeel) samen. Daltonscholen zijn leer- en werkgemeenschappen, waar samen het daltonconcept verhelderd en doorontwikkeld wordt. Voor beginnende docenten en medewerkers betekent dit, dat ze op collega's mogen rekenen bij het kennismaken met dalton en bij het zetten van de eerste stappen om dalton in praktijk te brengen.

She desired the Plan to be a growing thing; and desired its growth to be contributed to by other experimenters besides herself (Lynch, 1924).

NB Lynch was directeur van de Westgreenschool, een van de eerste daltonscholen in Groot-Brittannië

10.7 Aan de slag

Om de stof uit hoofdstuk 10 te verwerken, kun je gebruik maken van de volgende vragen en opdrachten. Gebruik ze om een eigen mening te vormen en bespreek ze met collega's.

1. Dalton op een basisschool of kindcentrum

In paragraaf 10.6 is kennis gemaakt met Maurice Visser. Als teamleider brugklassen bezoekt hij veel (dalton)basisscholen.

Misschien behoort een bezoekje van een dag aan een bovenbouwgroep van een daltonbasisschool in de buurt tot de mogelijkheden om ook zelf naar verbanden op zoek te gaan tussen daltonbasisscholen en de eigen dalton vo-school.

2. Daltonprivéonderwijs

Op de vooraanstaande daltonscholen in New York, Sydney en Tokyo betalen ouders omgerekend enkele tienduizenden euro's schoolgeld voor hun kinderen. Er wordt prachtig onderwijs op die scholen gegeven. Het kost wat, maar dan heb je ook wat! Maar hoe sta jij in de discussie over daltononderwijs voor de elite?

3. Buurten bij de burens

Op de pedagogische canon van het NIVOZ zijn biografieën van andere reformpedagogen opgenomen. Ga even buurten bij de burens.

De pedagogische canon

4. Dalton across borders

Als dalton niet alleen een onderwijsconcept is, dan doet zich de vraag voor hoe docenten en medewerkers het daltongedachtegoed ook buiten de school in kunnen zetten. Welke mogelijkheden zie jij voor jezelf daarvoor?

5. Internationalisering op je eigen school

Informeer je eens over wat er ten aanzien van internationalisering op je eigen school gebeurt. Welke contacten zijn er? Is er iemand in het team voor verantwoordelijk? Zou jouw school contact willen hebben met daltonscholen in het buitenland? Wat zouden jullie voor daltonscholen in het buitenland kunnen betekenen? Check eens de datum voor het volgende internationale daltoncafé op de website van Dalton International. Wat is het thema?

6. Podcast

Luister de podcast over het 'nieuwe historische archief' van de Nederlandse Dalton Vereniging

Beluister de daltondialoog over het daltonarchief.

7. Focusopdalton.nl

Check de website van *Dalton: LEF VO* voor dit hoofdstuk op nieuwe artikelen. Welk artikel kies je? Wat levert het voor nieuwe inzichten op?

Trefwoorden

- (K)ijkwijzers 158, 164
 21ste-eeuwse vaardigheden 80, 105, 134
 A Way of life 16, 96, 196, 215, 262, 273
 Academische weg 193
 Actualiteit 20, 88, 135, 183, 197, 244, 254, 255
 Afstemmen 19, 20, 97, 143, 179, 184, 195, 196
 Age of efficiency 25
 Agency 77, 132, 174, 175, 195
 Agenda 97, 128, 148, 159, 221, 222, 223
 Alle tijd is daltontijd 214
 Autonomie 20, 51, 72, 99, 122, 126, 128, 131, 198
 Basisbehoeften 71
 Basisvaardigheden 80, 162, 247
 Bedoeling 15, 16, 82, 117
 Behoeftenhiërarchie 76, 77
 Betekenisvol 146, 148, 151, 183, 195, 261
 Betrokkenheid (involvement) 20, 88, 175, 211, 212, 213, 214, 262
 Betrouwbaarheid 228
 Bewust bekwaam 14, 15, 16, 18, 65, 246
 Borging 114, 211, 213
 Budgeting time 38, 153, 218, 220, Caught en taught 81, 82, 95
 Certificering 58
 Circle of chrome 31
 Class en form 132
 Co-constructie 141
 Co-curricular activities 133, 219, 260
 Co-educational 263, 281
 Competentiegevoel 88, 128, 134, 147
 Coöperatief leren 138, 140, 141
 Coöperatieve werkvormen 134, 138, 140, 199
 Cooperation 84, 132
 Creativiteit 72, 118, 176, 183, 195
 Cultuurbewaarder 284
 Cultuurdeelnemer 34, 66, 104
 Cultuurvernieuwer 34, 66, 104
 Curriculair spinnenweb 67, 124, 178, 240-243
 Curriculum 37, 38, 41, 237-263
 Dalton 'doen' en 'zijn' 273
 Dalton International 279
 Dalton Netwerk Opleiders (DNO) 53, 55
 Dalton Ontwikkel Plan (DOP) 209
 Dalton over de grenzen 279
 Daltonconciërge 188-189
 Daltoncoördinator (daco), dalton-werkgroep 206, 207, 208, 213
 Daltoncurriculum 220, 247, 256
 Daltondoelen 138, 158, 159, 161, 163
 Daltondriehoek 115
 DaltonIDee 274
 Daltonidentiteit 53, 107, 108, 153, 273, 274
 Daltonkernwaarden 8, 111-163
 Daltonlevels 160, 268
 Daltonontwerpprincipes 193-199
 Daltonontwikkeling 206-209
 DaltonOntwikkelPlan (DOP) 18, 209
 Daltonopleiding 55, 147, 205, 211
 Daltonouders 184
 Daltonpas 165
 Daltonspiegel 118, 206
 Daltonuren 215, 219, 220, 267-268
 Daltonvaardigheden, -competenties 97, 98, 157-161, 163
 Daltonzone 223, 225
 Differentiëren 114, 127
 Docent (persoon en rollen) 21, 73, 95-100
 Doel en bedoeling 16, 156, 162-164, 198, 244, 246
 Doelen (soorten) 162-164
 Eerstehands kennis 81, 95
 Effectiviteit 153-157
 Efficiëntie 153-157
 Eigenaarschap (ownership) 84, 97, 153, 174, 178
 Eigenstandigheid 43, 71-73, 82, 99, 128, 135
 Eight Years Study 31, 33, 35, 37, 242
 Eindexamen 165, 184, 225, 248, 251
 Engagement 259
 Erkenning 55, 205
 Ervaringsleren 94
 Evaluatie 175, 198, 205, 208, 225
 Evidence informed (-based, -inspired) 15, 20, 66, 99, 153, 154, 166
 Executieve functies 89, 90
 Expeditie Dalton 186
 Experience 94, 132, 144, 146, 195
 Experiment 17, 30, 84, 115
 Extrinsic motivatie 88
 Fantasie 75, 176
 Fearless human being 32, 63
 Fearless teachers 65, 196
 Feedback 90, 92, 128, 152, 161
 For service and co-operation 64, 79, 195
 Formatieve evaluatie 228
 Functies van de school 102
 Geïntegreerde extrinsieke motivatie 88
 Gelijke kansen 47, 205
 Gelijkheid 77
 Gemeenschap (als school) 96, 132, 196, 275
 Gepersonaliseerd leren 81, 87, 252, 260
 Gepersonaliseerd leren 81, 87, 94, 155, 217, 219, 227
 Golden circle 65, 68
 Grammar of schooling 282
 Graphs 37, 38
 Grej of the Day (GOTD) 177
 Groepssamenstelling 142
 Groepsvorming 141, 264
 Groepswerk 141
 Growing Pains 32, 44
 House, 38, 132-134, 199, 224
 House-advisor 38
 Identiteit 68, 73, 76, 104, 107-108
 Identiteitsstuk 53, 115, 156
 Inclusie 184, 257, 138
 Independence 113, 114, 125
 Indicatorenlijst 158
 Individualiseren 127, 234, 282
 Individueel werken 114, 118, 125
 Inrichting 135, 139, 145, 150, 224, 231
 Inside-out 67
 Interaction of group life 37, 84, 113, 132, 154, 199
 Interest pocket 38, 195, 221, 226
 Internationalisering 53, 257, 280
 Job (contract work) 72, 90, 113, 126, 144, 154, 183, 195, 220
 Kernwaarden 112-161
 Keuzevrijheid 118, 123, 175, 183, 197
 Keuzewerktijd 218, 267, 268
 Kindbeeld 40, 70
 Kindergericht 74
 Klas- en groepsdoorbrekend werken 138, 197, 223
 Klasindeling 233
 Klassenorganisatie 233
 Klassenvergadering 133, 150
 Kwalificatie 102, 108
 Lab-time 133, 154, 218, 220, 267, 268
 Leadership 174, 177
 Learnification 102, 245
 Leer- en ontwikkelingslijnen 90, 162, 220
 Leerkuil 92
 Leerlingcoach 264-266
 Leerlingenraad 122, 136, 137, 171, 197, 209, 268
 Leerplan 36, 67, 240-242
 Leerplein 139, 225
 Leerstof 39, 227, 240-242, 244, 254
 Leerstofjaarclassensysteem 40, 41, 48, 51, 218, 224
 Lerende organisatie 146, 206-209
 Lesrooster 49, 120, 200, 216, 219, 228, 252
 Liberation of the child 84, 112-113
 Liberty 124-125
 Licentie 53-55, 206, 208
 Lichamelijke opvoeding 231, 250-252
 Liefde 76, 98, 255
 Lockstep teaching 17, 37, 42, 153, 282
 Losser klassenverband 48, 51, 118, 277
 Maatschappij tot Nut van 't Algemeen 48, 50
 Magister 172, 222, 228
 Medewerker 15-20, 178-183
 Meetcultuur 153, 230
 Mentor 264, 265
 Merk (dalton als merk) 54, 280
 Metacognitie 90-91, 130
 Methode 122, 196, 221, 226-228
 Mindset theorie (fixed en growth mindset) 81, 92
 Modellen 139, 159, 161
 Motivatie en motiveren 36, 67, 72, 84-85, 88, 180-183, 221
 Multi-culturaliteit 79
 Multi-dimensionaliteit 99, 246, 255
 Multi-perspectivisch 256-258
 Nabijheid 270
 Nederlandse Dalton Vereniging (NDV) 51-59, 273, 284
 Negatieve vrijheid 120
 Negenveld 159

- Nieuwsgierigheid (curiosity) 72, 98, 174, 176, 195
 Noodzaak 183, 195, 254
 Nut 183, 195, 254
 Objectiviteit 145, 152
 Oefenplaats 38, 78, 94, 135, 146, 257
 Onderbreking 74, 261
 Onderwijsondersteunend personeel (OOP) 15-20, 178-183
 Onderwijspedagogische opdracht 14-16
 Ontdekkend leren 76, 82, 102, 130, 176
 Ontschotten 195, 253
 Ontwikkelen 83, 85, 195
 Ontwikkelstof 83, 270
 Opbrengstgericht werken 155, 157, 230
 Opvoedingsstijl 185
 Organisatie 202-235
 Ouderraad 185
 Outside-in 67
 Parallelliteitsprincipe 178
 Participatie 103, 126, 148, 185
- Pedagogisch curriculum 83, 238-239, 255, 270
 Pedagogisch klimaat 73, 135, 264
 Pedagogisch tact 100
 Pedagogische driehoek 171
 Pedagogische paradox 125
 Piramide van Maslow 76
 Plenda 159, 222
 Pluriformiteit 75, 212
 Portfolio 161, 164-165, 168
 Positieve psychologie 179, 181, 190
 Positieve vrijheid 120
 Prachtige risico 17, 19-20, 21
 Practice for life-attitude 173
 Pragmatische weg 18, 67, 193
- Preconceived conceptions 15, 17
 Principes 35, 43, 113-118
 Professional 20, 21, 66, 98, 193, 215
 Professionele identiteit 108
 Professionele ruimte 18-21, 97-98
 Profielen 163, 217, 251
 Program(s) of study 17, 38, 42, 241-242
 Progressive era 30, 42, 46-47
 Reflectie 143-152
 Reflectiegesprek 150, 161, 164, 234, 264
 Reflectietaal 145, 149
 Responsibility 42, 196
 Revitalisering 34, 37-38, 113, 283-284
 Rijping 86
 Samenwerken 131-142
 Samenwerkrollen en – vaardigheden 138, 140
 Scaffolden 159, 161
 Scholé 261
 Schoolbel 33, 50, 120, 154
 Schuren 75, 85, 245, 261
 Scientific management 25, 43, 151, 154
 Self-determination theory 72, 134
 Self-efficacy (zelfeffectiviteit) 85, 88
 Sluimerperiode 51, 53, 284
 Sociaalpedagogisch concept 38, 272, 274
 Social media 136, 174, 256
 Sociale vaardigheden 139, 140
 Socialisatie 83, 101-103, 156, 261
 Socialiteit 132-135, 137
 Socialization of the school 84, 94, 101, 113
 Sociological laboratory 131-132, 197, 215
- Solving problems 143, 195, 258
 Spelen 66, 81-94, 281
 Stay out of the way 196, 199-200
 Streefdoelen 164
 Student voice 67, 175, 197
 Studie-uren 220, 267-268
 Studiewijzer 126, 128, 197, 220-221, 274
 Subdalton (dalton in de eigen klas) 50
 Subjectificatie 76, 83, 85, 99, 102
 Sustainable Development Goals (Duurzaamheid) 78
 Sustenance 261
 Synthetic education 38, 96, 195, 252
 Taak (assignment) 35-39, 82, 96-97, 195, 269
 Taal 17, 140, 145, 149
 Time table 35, 195
 Timemanagement 89
 Toekomst 68, 282, 284
- Toepassingsleren 183
 Toetscultuur 230
 Toetsen 222, 228, 230-231
 Transformatieve competenties 173
 Tweedehands kennis 81, 95
 Tweederangs principe 105, 133
 Uniceit 41, 43, 156, 260
 Universele Rechten van de mens 75-76, 119
 Vaklokken ('labs') 37-38, 50, 131, 224, 231, 277
 Vakmanschap 16, 20, 21, 97, 99, 123, 212, 233
 Validiteit 228
 Veiligheid 182
 Verantwoordelijkheid 118-123
 Verbeelding 40, 88, 176, 183
 Verborgen curriculum 244-246
- Verleiden 98, 151
 Vertraging 74, 112, 261
 Vertrouwen 18-21, 44, 76, 98, 115, 117, 122, 123, 135, 235
 Vervroegd examen 219, 226
 Verwonderen 174, 176
 Virtuositeit 20
 Visiebloem 65-67
 Visitatie 53-56, 204-208
 Voorlichting 53, 185, 265
 Vorm volgt functie 203, 224, 231
 Vorming 66, 73-77, 81-82, 254
 Vrijheid 118-123
 Vrijheid van onderwijs 48-50, 119, 245
 Waardenoriëntatie 15-16
 Waartoe-vraag 15-17, 63, 68-69, 230, 245
 Wederzijdse afhankelijkheid 140, 142
 Weerstand 16, 49, 104, 137, 213, 245, 254
 Welbevinden (well being) 173-176, 212
 Wereldgericht 74
 Werkflow 81, 85
 Werkgeheugen 89, 90
 Werkhouding 149, 163, 220, 243
 Why, how, what 14, 68, 193
 Zelfontdekkend leren 130
 Zelfredzaamheid 42, 91, 276, 282
 Zelfstandigheid (kernwaarde) 113, 114, 117, 125
 Zelfsturend/-regulerend leren (iSelf) 91, 129, 130, 233
 Zelftranscendentie 76, 77
 Zelfverantwoordelijke zelfbepaling 126
 Zelfvertrouwen 63, 76, 254, 264
 Zorgcoördinator 178, 180, 181

Illustratieverantwoording

Marc Chagall "Zelfportret met zeven vingers"
 © 2024 Adagp Images, Paris, / SCALA, Florence

De gehele illustratieverantwoording bij Dalton: LEF VO
 kun je vinden op focusopdalton.nl.

Noten

Het notenapparaat bij Dalton: LEF VO kun je vinden op
focusopdalton.nl.

Literatuur

De literatuuropgave bij Dalton: LEF VO kun je vinden op
focusopdalton.nl.

René Berends (1955) is jarenlang als docent werkzaam geweest aan de Academie voor Pedagogiek en Onderwijs van Saxion Hogeschool in Deventer en was als daltonopleider betrokken bij verschillende daltonopleidingen en begeleidingstrajecten in het land. Tegenwoordig is hij eindredacteur van Dalton-Visie, lid van de board van Dalton International en als onderzoeker voor het daltononderwijs verbonden aan het lectoraat Vernieuwend onderwijs.

In haar honderdjarige geschiedenis in Nederland is het daltononderwijs nog nooit zo populair geweest als in het eerste kwart van deze eeuw. Schoolteams en ouders omarmen het daltonprofiel in toenemende mate, omdat het modern, 21 ste -eeuws onderwijs mogelijk maakt.

In dit boek gaan we 'back to the future'. Dalton: LEF VO brengt het voortgezet daltononderwijs in beeld, zoals Dalton: LEF PO dat voor het primair onderwijs doet. Het boek biedt enerzijds zicht op de traditie door achtergrondinformatie over de grondlegger van het daltononderwijs – Helen Parkhurst – te geven en de geschiedenis en de organisatie van de daltonbeweging in Nederland in kaart te brengen en de daltonkernwaarden te beschrijven. Anderzijds geeft het veel concrete beschrijvingen van de dagelijkse daltonpraktijk op vo-scholen (de pedagogie, de didactiek en de organisatie), die samen een mooi beeld schetsen van de ontwikkelingen die in het hedendaagse onderwijs te onderkennen zijn.

Om dit moderne daltononderwijs te kunnen geven, is het nodig dat docenten en medewerkers afzonderlijk, maar ook de teams als geheel 'bewust bekwaam' handelen. Het gaat erom effectief en efficiënt de 'goede' dingen te doen. Wat op een daltonschool die 'goede' dingen zijn, wordt bepaald door de eigen daltonvisie van collega's afzonderlijk en het schoolteam als geheel.

Dalton: LEF VO biedt handvatten om die eigen visie op het 'waartoe' van het onderwijs bewust te worden en te omschrijven. Bovendien geeft het in de vorm van dalton-ontwerpprincipes handvatten om die daltononderwijsvisie te vertalen naar de dagelijkse onderwijspraktijk. Uiteindelijk gaat het daarbij altijd om het realiseren van de ultieme bedoeling: de vorming van de leerlingen tot 'fearless human beings'. Zo wordt op dalton scholen breed persoonsvormend onderwijs gegeven, dat geïnspireerd is op het gedachtegoed van Helen Parkhurst.